

Dariusz Zdziech

Polska Nowa Zelandia

Emigracja lat 1945-2006

Polska Nowa Zelandia

Emigracja lat 1945-2006

Dariusz Zdziech

Polska Nowa Zelandia

Emigracja lat 1945-2006

Kraków 2022

Dariusz Zdziech

 <https://orcid.org/0000-0002-6341-3916>

 dariusz_zdziech@wp.pl

© Copyright by Dariusz Zdziech, 2022

Recenzenci

prof. dr hab. Józef Łaptos

dr hab. Zdzisław Zblewski, prof. UJ

Opracowanie redakcyjne

Piotr Łozowski

Projekt okładki

Paweł Sepielak

ISBN 978-83-8138-422-3 (druk)

ISBN 978-83-8138-423-0 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788381384230>

Publikacja dofinansowana przez Polish Charitable and Educational Trust, Christchurch
(Nowa Zelandia)

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

Dedykuję tym, którzy pomogli w powstaniu tej książki

PODZIĘKOWANIA

W tym miejscu chciałbym z głębokości serca podziękować wszystkim, którzy w sposób bezpośredni, jak i pośredni przyczynili się do powstania tej pracy. Szczególne słowa wdzięczności należą się mojej żonie Ilonie oraz rodzicom, którzy od początku aktywnie wspierali mnie w działaniach, ale także prof. Arturowi Patkowi, prof. UJ Janowi Lencznarowiczowi, recenzentom: prof. Józefowi Łaptosowi i prof. UJ Zdzisławowi Zblewskiemu. Bardzo gorąco pragnę podziękować głównym bohaterom książki za otwartość, szczerłość, poświęcony czas, jak również sponsorom i wydawnictwu, którzy dopełnili dzieła.

LISTA DARZYŃCÓW

Urząd Miejski w Szydłowcu

Grażyna Wrona, firma Manor House SPA, Chlewiska

Bolesław Stępień, PPUiH ARIS, Szydłowiec

Polish Charitable and Educational Trust, Christchurch (Nowa Zelandia)

Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków

WSTĘP

Z różnych powodów od wieków ludzie opuszczali swe domy, ojczyzny. Emigrowali z przymusu, z miłości, w pogoni za lepszym bytem – za marzeniami, nadzieją. Polacy w tym aspekcie, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców kraju oraz liczbę osób mieszkających poza ojczyzną, stanowią jedną z najliczniejszych diaspor świata¹. Dzisiaj zamieszkują w większości państw globu, starając się zapewnić sobie i swym bliskim szczęście. Niepohamowaną ciekawość budzą Polacy żyjący najdalej jak to tylko możliwe od Polski, w Nowej Zelandii². Rodzi się pytanie, na ile polska jest ta Nowa Zelandia? Ten egzotyczny kierunek migracji stał się zapowiedzią interesujących rezultatów badań.

Z powodu ustaleń dotyczących podziału stref wpływów, poczynionych przez wielkie mocarstwa na konferencji w Jałcie oraz po zakończeniu II wojny światowej, szczególnie liczna grupa Polaków zdecydowała się uciec jak najdalej od komunizmu i Europy pogrążonej w ruinach, biednej, mogącej być w najbliższym czasie kolejnym teatrem działań wojennych niedawnych sojuszników. Następną wojna nie wybuchła, ale ciągła niepewność nie pozwalała wrócić rodakom do ojczyzny. Innym Polakom, którzy zdołali uciec w tych czasach ze zniewolonego kraju, poczucie bezpieczeństwa dawała

¹ Wspólnota Polska – pod hasłem *Nawet 20 mln Polaków mieszka poza granicami kraju*, na swojej oficjalnej stronie: <http://wspolnotapolska.org.pl/wiadomosci.php?id=4239/-5> I 2021 – podaje, że Polonia stanowi szóstą największą diasporę na świecie pod względem odsetka ludności żyjącej poza swoim krajem. Wyżej plasują się tylko Irlandczycy, Żydzi, Ormianie, Albańczycy i Portugalczycy.

² W wywiadach przeprowadzanych przez autora z polskimi emigrantami w Nowej Zelandii odległość od kraju nie uchodzi za określenie pejoratywne.

odległość od „żelaznej kurtyny”. W ostatnich dekadach, gdy nad Wisłą udało się wprowadzić demokrację, Polacy nadal opuszczają swój kraj w pogoni za lepszym jutrem.

Celem niniejszej książki jest zbadanie historii emigracji Polaków do Nowej Zelandii po II wojnie światowej, motywów wyjazdu oraz obserwacja zmian zachodzących w Polonii z napływem kolejnych fal, godzenia kultury przywiezionej z ojczyzny z tą zastaną w kraju docelowym. Analiza tematu została tu przeprowadzona na tle rozwoju ruchu migracyjnego Polaków do Nowej Zelandii oraz zmian jego charakteru na przestrzeni lat 1945-2006. Przedmiotem badania stała się całość nowozelandzkiej społeczności polonijnej.

W książce pojawia się wiele terminów, które powinny zostać przybliżone. Określenia typu: *Polonia nowozelandzka*, *emigracja polska do Nowej Zelandii*, *polscy emigranci*, *Polonusi* będą często przewijały się na kartach pracy, jednakże już w tym miejscu należy zakomunikować, iż hasła te nie dotyczą tylko Polaków aktywnie działających w zarejestrowanych organizacjach polonijnych, ale wszystkich mieszkańców tego kraju, którzy chociaż w drobnym stopniu pamiętają o swoich polskich korzeniach. Zrozumiałe jest również wielokrotne występowanie nazwy Nowa Zelandia, niemniej starania autora pozwoliły zastąpić ją innymi określeniami dotyczącymi Aotearoa³. Spośród wielu używanych w rozprawie terminów zdefiniowania wymagają takie hasła, jak emigracja czy asymilacja. Emigrację rozumie się jako ruch ludności poza granice określonego terytorium, związany ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania. Dotyczyć to może również zbiorowości ludzi objętych tym ruchem⁴. Asymilacja to, zgodnie z tezą prof. Grzegorza Bałbińskiego, naturalny i wielowymiarowy proces społeczny, w trakcie którego następuje upodobnianie się do siebie zbiorowości etnicznych kontaktujących się wzajemnie. Jego końcowym efektem jest zatarcie się różnic między tymi

³ Aotearoa – w języku Maorysów oznacza Nową Zelandię. Od 1987 r. język maoryski jest drugim językiem urzędowym (po angielskim) w Nowej Zelandii. Z tego powodu nazwa Aotearoa jest również oficjalną nazwą tego kraju.

⁴ Więcej zob. *Emigracja*, [w:] *Wielka Encyklopedia PWN*, red. J. Wojnowski, t. 8, Warszawa 2002, s. 223-228.

zbiorowościami w najważniejszych sferach życia społecznego, takich jak: struktura społeczna, kultura, identyfikacja, ideologia czy sfera wartości⁵.

Autor próbuje znaleźć odpowiedź na podstawowe pytania: dlaczego i w jaki sposób Polacy po II wojnie światowej emigrowali do Nowej Zelandii? W jakim stopniu Polacy, którzy wyemigrowali na Antypody⁶ po wojnie, zachowali polską kulturę, tradycję i religię? Jak wygląda struktura, zróżnicowanie i stan asymilacji do społeczeństwa nowozelandzkiego poszczególnych grup polskich emigrantów czasów powojennych? Na ile Nowa Zelandia była i jest polska, a zamieszkujący ją Polacy – nowozelandzcy? Między innymi powyższym problemom poświęcona jest ta książka.

Ramy chronologiczne publikacji wyznaczają z jednej strony rok 1945 i zakończenie II wojny światowej (historię Obozu Polskich Dzieci w Pahiata, działającego w latach 1944-1949, piszący te słowa miał już okazję przedstawić w osobnej monografii⁷), z drugiej – początek nowego milenium. Autor zdaje sobie sprawę, że współczesność nie poddaje się łatwo refleksji historycznej, ale Polonia w Nowej Zelandii jest zjawiskiem żywym, które trudno zamknąć mechanicznie cezurą, nawet 1989 roku. Ze wspomnianego powodu dla klarownego ujęcia zagadnienia należało poprowadzić narrację do czasów możliwie współczesnych, aczkolwiek nie teraźniejszych. Obecne czasy to materia bardziej dla politologa niż historyka. Ten ostatni potrzebuje pewnej perspektywy, możliwej tylko po opadnięciu mgły emocji, zaburzających jasną ocenę.

Wprawdzie początkową cezurę określono na zakończenie II wojny światowej, niemniej by wyjaśnić genezę zjawiska, należało pokrótce przedstawić najpoważniejsze etapy tworzenia się polskiej społeczności w Nowej Zelandii.

⁵ Szerzej zob. G. Babiński, *Więź etniczna a procesy asymilacji. Przemiany organizacji etnicznych*, Kraków 1986, s. 7.

⁶ Antypody – termin dotyczący lądów położonych na półkuli południowej, niemniej w tej pracy używany jest przez autora do wskazania obszaru Australii i Oceanii i w związku z tym pisany jest od dużej litery.

⁷ D. Dziech, *Pahiata. „Mała Polska” małych Polaków*, Kraków 2007.

Specyfika zagadnienia narzuciła konieczność przyjęcia kryterium chronologiczno-problemowego. W ten sposób zostały ujęte poszczególne rozdziały. Pierwszy z nich, wprowadzający, ma charakter syntezy i dotyczy historii Polaków w Aotearoa od momentu osiedlenia się pierwszych emigrantów z terenów podzielonej rozbiorami Rzeczypospolitej, aż do czasu zakończenia II wojny światowej.

Pozostałe rozdziały przybrały charakter analizy, z czego rozdział drugi, zatytułowany *Główne powojenne fale polskiej migracji do Nowej Zelandii*, ukazuje konkretne grupy powojennych polskich emigrantów, poczynając od żołnierzy, którzy przybyli do swoich braci, siostr, córek, synów i żon⁸, a skończywszy na młodych, pełnych zapału i ambicji ludziach znad Wisły, którzy ostatnimi laty szukają szczęścia także w Nowej Zelandii.

Emigracja wobec Polski to tytuł trzeciego rozdziału ukazującego relacje Polonii z władzami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. To próba ukazania, w którym ośrodku polskiej władzy, w Warszawie czy w Rządzie Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w Londynie, emigranci polscy upatrywali przedstawiciela swoich racji.

Ostatni rozdział, *Stosunek Polonii nowozelandzkiej do rządu w Wellington⁹*, przedstawia relacje Polonusów z krajem, który ich przyjął i dbał o ich przyszłość, poczynając od motywów wybrania konkretnie Nowej Zelandii, poprzez sprawy obywatelstwa, pracy, aż po częściową lub całkowitą asymilację.

⁸ Wraz z armią gen. Władysława Andersa wydostały się ze Związku Sowieckiego rodziny żołnierzy. Większość z nich wracała do zdrowia w Persji (od 1935 r. państwo to nosiło nazwę Iran), by następnie wyjechać do jednego z obozów polskich dzieci w Afryce, Meksyku, Indiach lub Nowej Zelandii, do czasu zakończenia wojny. Po ustaleniach konferencji jałtańskiej i zakończeniu działań zbrojnych w Europie żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, którzy nie chcieli wracać do komunistycznej Polski, wyemigrowali do krajów, gdzie przebywały ich rodziny, w tym do Nowej Zelandii. Szerzej na ten temat zob. J. Wróbel, *Rozproszeni po świecie. Obozy i osiedla uchodźców polskich ze Związku Sowieckiego 1942-1950*, Chicago 1992; T. Bugaj, *Dzieci polskie w ZSRR i ich repatriacja 1939-1952*, Jelenia Góra 1986.

⁹ Wellington – stolica Nowej Zelandii. W rozprawie autor postanowił używać formy nieodmiennej nazwy nowozelandzkiego miasta.

Jest to próba ukazania, w jaki sposób emigranci z Polski zachowywali się wobec władz państwa, do którego przybyli. W miarę upływu czasu na wychodźstwie powstaje pytanie: *jeszcze Polak czy już Nowozelandczyk?*, na które autor próbuje znaleźć odpowiedź. Jak zwykle w takich sytuacjach nie ma tej jednej konkretnej, pasującej do wszystkich Polonusów. Pewne jest tylko to, że pomimo różnych zdań na temat kraju, z którego Polacy wyemigrowali, w chwilach grozy lub chwały, w większości nie zapominają o swoich korzeniach.

Podczas pisania pracy starano się pamiętać o szerszym widzeniu zjawiska emigracji Polaków, ze szczególnym uwzględnieniem Antypodów. Interesujących porównań dostarczyła najbliższa, pod wieloma względami, Polonia australijska. Naturalnie na położenie i aktywność Polonii nowozelandzkiej duże oddziaływanie miały każdorazowe zmiany sytuacji w Warszawie, Londynie, Waszyngtonie czy Moskwie oraz regionie południowego Pacyfiku.

Wskazany zakres chronologiczny monografii może wydawać się nazbyt szeroki, niemniej jednak specyfika społeczności polskiej i jej wielowymiarowa działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości nie pozwala koncentrować się na zaledwie kilku latach działalności Polaków w Nowej Zelandii.

Książka ta, z założenia, dotyczy zagadnień społecznych, jednakże porusza też wiele spraw politycznych i dyplomatycznych (stosunki Polonii z przedstawicielami warszawskiej komunistycznej placówki dyplomatycznej w Wellington). Wątki odnoszące się do innych spraw, jak np. ekonomiczne relacje polsko-nowozelandzkie, zostały ograniczone do niezbędnego minimum. Z uwagi na to, iż praca koncentruje się na emigracji Polaków do Nowej Zelandii, dominują w niej sprawy, które za najistotniejsze uważała tamtejsza Polonia oraz ci, którzy na Antypody migrowali, chociaż dla innych stron hierarchia mogła być w tym względzie odmienna.

Podkreślenia wymaga fakt, że w omawianym okresie zdecydowaną większość Polonii nowozelandzkiej stanowili Polacy wyznania rzymskokatolickiego. Stąd też im (Polakom katolikom) poświęcono w niniejszej rozprawie najwięcej miejsca. Interesująca wydaje się też kwestia, na ile sprawy dotyczące

religii¹⁰ przeważały nad próbą zachowania polskiej tożsamości narodowej w Nowej Zelandii.

Niniejsza książka nie jest i być nie może całościowym ujęciem dziejów Polaków w Nowej Zelandii, temat ten wciąż czeka na swoje kompleksowe opracowanie. Stanowi natomiast próbę wyjaśnienia społecznego fenomenu, jakim była i jest nowozelandzka Polonia oraz jej wysiłki zachowania narodowej tożsamości.

Ukazane w pracy problemy zmusiły autora do zastosowania różnych metod badawczych, typowych dla konkretnych zagadnień. Wielostronna analiza zjawisk i ich dokładniejsza interpretacja możliwe są dzięki badaniu tych zjawisk w ujęciu interdyscyplinarnym¹¹.

Rozprawa opiera się zarówno na źródłach wywołanych, jak i zastanych. Wobec dużej różnorodności materiałów archiwalnych w pracy wykorzystano różnego rodzaju dokumenty, zarówno publikowane, jak i niepublikowane, materiały kartograficzne, zbiory ikonograficzne, prywatną korespondencję, pamiętniki, artykuły prasowe zebrane przez autora oraz ankiety i wywiady bezpośrednie. Całości dopełniają liczne filmy dokumentalne ukazujące życie emigrantów z Polski w Nowej Zelandii¹². Z tego powodu oprócz zdjęć, tabel, wykresów czy map wprowadzonych bezpośrednio do tekstu pracę uzupełniono osobnym aneksem.

Wykorzystane w dysertacji cytowane źródła oraz wypowiedzi odgrywają rolę przykładów ukazujących zarówno pewnego rodzaju typowość badanej

¹⁰ Głównie chodzi o polskich emigrantów wyznania mojżeszowego, którzy po zakończeniu II wojny światowej pozostali na stałe w Nowej Zelandii, oraz ich spojrzenie na Polonię działającą w tym kraju. Szerzej zob. L. M. Goldman, *The History of the Jews in New Zealand*, Wellington 1958 oraz A. Beaglehole, *A Small Price to Pay. Refugees from Hitler in New Zealand 1936-1946*, Wellington 1988.

¹¹ Szerzej o interdyscyplinarnych badaniach wykorzystywanych w naukach humanistycznych zob. m.in. E. Domańska, *Historie niekonwencjonalne. Refleksja o przeszłości w nowej humanistyce*, Poznań 2006, s. 29-30.

¹² Szczególnie dużą kolekcję nieprofesjonalnych filmów traktujących o Polonii w Nowej Zelandii posiadają w swych prywatnych zbiorach polscy mieszkańcy Wellington oraz Auckland. Wykaz tych, do których piszący te słowa miał dostęp, zob. w Bibliografii.

SPIS TREŚCI

PODZIĘKOWANIA.....	7
LISTA DARCYŃCÓW	8
WSTĘP	9
ROZDZIAŁ I	
PIERWSI EMIGRANCI Z ZIEM POLSKICH.....	23
1. Specyfika polskiej społeczności w Nowej Zelandii	23
2. Stara emigracja i polscy uchodźcy	42
ROZDZIAŁ II	
GŁÓWNE POWOJENNE FALE POLSKIEJ MIGRACJI	
DO NOWEJ ZELANDII.....	61
1. Pierwsze lata na Antypodach	61
2. Dwie grupy z Pahiatua	75
3. Na wspólnej drodze ku nowemu	108
4. „Solidarność”	131
5. Wolność	160
ROZDZIAŁ III	
EMIGRACJA WOBEC POLSKI	183
1. Działalność polityczna Polonii nowozelandzkiej.....	183
2. Wyjazdy do Polski	201
3. Zachowanie wobec przedstawicieli władz polskich	208
4. Kulturowanie polskich tradycji	223

ROZDZIAŁ IV

STOSUNEK POLONII NOWOZELANDZKIEJ

DO RZĄDU W WELLINGTON.....	243
1. Przyjęcie obywatelstwa Nowej Zelandii	243
2. Edukacja	254
3. Praca	263
4. Polacy czy Nowozelandczycy?.....	276
ZAKOŃCZENIE	287
ANEKS	293
DODATKI	333
BIBLIOGRAFIA	339
WYKAZ CZĘŚCIEJ STOSOWANYCH SKRÓTÓW	377
WYKAZ TABEL	379
WYKAZ MAP.....	380
WYKAZ RYCIN (W TEKŚCIE).....	381
INDEKS.....	387
SUMMARY	407

BIBLIOGRAFIA

I. Materiały archiwalne

Zbiory zagraniczne

1. Nowa Zelandia

a) New Zealand National Archives (NZNA)

Zespół Army Department

A.D. 1, Box 1355, 64/62 – Returns – Poles in NZ.

A.D. 91, Box 12, Rec. P/46, Part 5 – Polish Children's Camp.

A.D. 91, Box 14, Rec. P/50, Part 2 – Polish Nationals.

Zespół External Affairs

E. 2, Box 1950/10B, Rec. 29/18/262, Part 3 – Miscellaneous Correspondence
– Polish Refugee Women – Children.

E.A. 1, 90/13/1 – Polish Evacuees in New Zealand.

E.A. 1, Rec. 90/13/8, Part 1 – Allied Nations Co-operation – Polish Children's
Camp in NZ – Statistics of Polish Personnel.

E.A. 1, Rec. 90/13/13, Part 4 – Allied Nations Co-operation – Polish Children's
Camp in NZ – Repatriation of Polish refugees.

E.A. 1, Box 90/13/20, Part 1 – Allied Nations Co-operation – Polish Children's
Camp in NZ – Immigration into the USA of Poles from NZ.

E.A. 2, Box 1950/37 C, Rec. 103/8/4, Part 3 – Relief and rehabilitation – Dis-
placed persons – Reception of displaced persons in New Zealand.

E.A. 2, Box 1946/37 A, Rec. 103/8/5, Part 1 – Relief and rehabilitation –
Displaced persons – Standing technical committee on displaced persons
from the Far East.

Zespół Internal Affairs

- I.A. 1, Acc W2271, Box 2, Rec. 15/7/62 – Passport Regulations – Poland.
- I.A. 1, 172/105/1 – Patriotic Funds – Polish War Victims Relief Fund.
- I.A. 1, 116/37 – Immigration – Displaced persons settling in New Zealand.
- I.A. 1, 239/260 – Immigration. Displaced Persons.
- I.A. 1, Rec. 139/260 – Sport – Displaced persons – Assistance for.
- I.A. 1, Rec. 158/544 – Miscellaneous – Polish officers and Men – Arrival of in New Zealand.

Zespół Labour DePartment

- A 5, Rec. 24/19/38/10 – Pahiatua Displaced Persons Camp – Pahiatua.
- F 1, Rec. 3/12/5 – Employment – Displaced Persons.
- L 1, Box 140, Rec. 22/1/27/2 – Displaced Persons – Arrival. Dispersal.
- L. 1, Box 140, Rec. 22/1/27/3 – Displaced Persons – Adoption or Guardianship of Orphan Children.
- L 1, Box 141, Rec. 22/1/27/8, Part 2 – Displaced Persons – Nomination.
- L 1, Box 141, Rec. 22/1/27/10, Part 1 – Displaced Persons – New Settlers from Europe – Nominated Drafts.
- L. 1, Rec. 33/1/78, Part 1 – Accommodation – Displaced persons, Pahiatua.
- L 1, Box 153, Rec. 22/1/178/3 – Employment of Polish Children.

Zespół Social Security DePartment

- A 5, Rec. 24/42/30 – Pahiatua Displaced Persons Camp.

Inne

- AAAC, ACC 3794, Box 1, Rec. AL 3/2 – IRO Resettlement to New Zealand. Nominal Roll of Persons DeParting from Pireus Greece on S/S „Goya” on 31 III 1951.
- AAAC, ACC W 3794, Box 1 – IRO Resettlement Movement to New Zealand sailing M/V „Goya” Ex Naples on 7 Nov. 1951, Ex Pireus on 10 Nov. 1951.
- AAAC, Acc W 4313, Box 12, Folder 206 – Polish Women’s League Theresa Sawicka Drafts.
- ABGX 16127, Acc W 4731, Box 86, rec. session 1 – Petycja Stowarzyszenia Polaków w Auckland Inc., domagająca się zakończenia stanu wojennego w Polsce i przestrzegania praw człowieka.
- L 22, Box 7 – IRO Group Resettlement to New Zealand. Amendment to Nominal Roll of Emigrants DeParting from Bagnoli Camp, Naples – Italy for embarkation on S.S. „Goya” sailing from Naples on 9th July 1951.

SUMMARY

The history of Polish immigration to New Zealand that took place after World War 2 was so far either marginalised or overlooked by researchers. The main reason for it was the enormous distance separating the two countries and the relatively low number of immigrants involved. This book analyses and presents this interesting topic to the wider public.

Hundreds of thousands of Poles stranded in post-World War 2 Europe could not return home as it was taken over by a hostile communist regime installed in Poland by Stalin. They had to look for a new, peaceful place to settle and start their lives anew. Several hundreds of them had chosen to come to New Zealand. There were a few good reasons this distant land looked attractive for them. Remoteness from divided Europe was one of them. New Zealand held a good reputation as a country. New Zealanders were highly regarded not only as soldiers among the allied forces, but also as cultured and skilful citizens. However, for Polish people there was yet another good reason – they knew, that New Zealanders had generously given refuge and good care to Polish children, mainly orphans, victims of deportations and gulag labour camps in Siberia. Those children were rescued from the grip of Soviet Russia by general Anders's decision to evacuate them together with his troops to Iran in 1942. With New Zealand Government permission and support, over seven hundred came to a purpose-built facility on the outskirts of Pahiatua in November 1944. Relatives of those children, alongside ex-soldiers and displaced persons were among the first wave of the Polish post-war arrivals to this country.

After the initial international assisted resettlement plan was over, the influx of Polish immigrants was reduced greatly. In the following two decades,

only relatives or close friends of those already settled here were coming. This was changed in the early 1980s – the time of the Solidarity movement and its brutal crackdown by the communist regime. Imposing martial law in Poland in December 1981 pushed thousands of Polish people to seek political asylum in the West. During this period about three hundred Polish refugees were allowed to come and settle in New Zealand.

A new chapter in the history of Polish emigration has been opened by the fall of the “Iron Curtain”. Polish citizens were no longer subjected to harsh political discrimination in their own country. Slowly they were granted more and more freedom and eventually, they could look for their own place of living outside of Poland if they wished so. In the 1990s and later in the new Millennium a small but steady inflow of Polish people came to New Zealand, sometimes directly from Poland and sometimes after time spent in other western countries. They have looked at New Zealand as a country of strong and stable economy, open multicultural society, beauty of natural environment and a calmer lifestyle. All this together with comfortable distance from the “noises of the world” were the main attributes swaying their decision to emigrate there.

This book tells the life stories of Polish individuals who came in all those various waves of arrivals, but also looks at the remarkable agency of the whole community.

A brief history of Polish emigration to New Zealand until the end of the World War 2 is presented first, setting a background to the main topic of the book. Then in the next chapter, all attention is given to the post-war period. Each wave of newcomers, beginning with groups of ex-soldiers arriving to join with members of their family and ending with a recent group of mostly young professionals aiming at making a successful career on the antipodes, has been analysed with considerable detail. The following chapter looks at the stance the Polish immigrants took towards the Polish communist Government in Warsaw including its diplomatic post in Wellington. This has been thoroughly analysed. It shows the patriotism of the Polish communities. With admirable determination they felt allegiance to and strongly supported the Polish Government in London – in exile until 1990.

The final chapter deals with the attitude of Polish immigrants toward the host country and the local government in Wellington. Legal matters regarding residency, citizenship, work and so on, together with motives of coming and settling in this country, becoming a loyal citizen, are all presented in attempt to determine the national consciousness of the immigrants – are they still Polish or more New Zealanders by now? Although there is no one answer to that question, it seems certain that regardless of the opinion one or another individual holds toward their home country, in times of trouble or glory, they do remember their Polish roots.

The source of the wide material presented in this book came from extensive queries done in New Zealand, Great Britain, Switzerland, Austria and Poland. Most valuable were numerous interviews with ‘Polish Kiwis’ living in various places in New Zealand. They were conducted while the author was on his New Zealand leg of his research.

The contemporary life of the Polish communities in Wellington, and to a degree in Auckland too, is still organized mostly by those who came sixty or seventy years ago. In smaller centres like Christchurch, Dunedin and Hamilton however, more and more of the newly arrived Poles take charge. The inevitable change of guard at the helm of the Polish organizations is not always smooth or easy and requires tactful skills to balance the enthusiasm and liberalism of the youth with the traditional conservatism of the more experienced members of the community. Recently a new initiative to unite all Polish associations in the country under one banner of ‘The Federation of Polish Organizations in New Zealand’ rises high hopes, that preserving and nurturing the most valuable elements of Polish culture would continue into new generations of Poles living in the antipodes.

Key words: Polonia, emigration, New Zealand, Poland, diaspora, Poles

Słowa kluczowe: Polonia, emigracja, Nowa Zelandia, Polska, diaspora, Polacy

Tłumaczenie: Jacek Drecki, Auckland

New Zealand society is richer for the presence of its vibrant Polonia community, built on successive waves of emigration from Poland over many decades. This book provides insights about travelling far to establish a new way of life, while continuing to cherish the traditions of home.

*Mary Thurston
Ambassador New Zealand Embassy Warsaw (Te Aka Aorere)
Ambasada Nowej Zelandii w Warszawie*

Przyjaznym relacjom polsko-nowozelandzkim sprzyja długa historia kontaktów między naszymi społeczeństwami – od polskich osadników w Aotearoa przed 150 laty po braterstwo broni na frontach II wojny światowej i kolejne fale migracji, zwłaszcza przybycie polskich sierot syberyjskich na zaproszenie Rządu Nowej Zelandii w 1944 roku. Środowisko tzw. Dzieci z Pahiatua stworzyło unikatową społeczność, niezmiennie przywiązaną do polskości i aktywnie działającą na rzecz polskiej suwerenności przed 1989 rokiem. W XXI wieku współpraca z Polonią, chętnie angażującą się w projekty promujące Polskę, należy do priorytetów polskiej dyplomacji w Nowej Zelandii. Niniejsza publikacja znacząco przyczynia się do popularyzacji tej wiedzy.

*Zbigniew Gniatkowski
Ambasador RP w Nowej Zelandii*

Patronat medialny:

www.anzora.org.pl

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-422-3

9 788381 384223